

Специализирана информация: Закрила на децата по време на пандемията от коронавирус (вариант 1)¹

Снимка от УНИЦЕФ/Леонардо Фернандес/Индия 2019

Увод

Заразните болести като Ковид-19 могат да дестабилизират средата, в която живеят и се развиват децата. Смущенията в семействата, приятелствата, ежедневието и по-голямата общност могат да доведат до отрицателни последици за благосъстоянието, развитието и закрилата на децата. Освен това, мерките използвани за превенция и контрол на разпространяването на Ковид-19 могат да изложат децата на рискове свързани със закрилата. Домашната карантина, карантината в резидентните услугите или карантина на населеното място, както и мерките за изолация могат да окажат негативно влияние върху децата и техните семейства.²

¹ Предложен цитат: The Alliance for Child Protection in Humanitarian Action, Technical Note: Protection of Children during the Coronavirus Pandemic, Version 1, March 2019

² За повече информация за карантините вижте: стр. 14–15 от [Guidance Note: Protection of Children during Infectious Disease Outbreaks](#)

Целта на настоящата инструкция е да помогне на работещите по закрила на детето да реагират по-добре при случаи на деца в риск по време на пандемията от Ковид-19. Част 1 представя евентуалните рискове свързани със нужда от закрила, които Ковид-19 може да породи. Част 2 представя програмни варианти в съответствие с [2019 Minimum Standards for Child Protection in Humanitarian Action](#) („Минимални стандарти за ЗД при хуманитарна дейност 2019“) и с [Guidance Note: Protection of Children During Infectious Disease Outbreaks](#) („Насоки: ЗД по време на епидемии от заразни болести“)

1. Закрила на детето в ситуацията на коронавирус

Ковид-19 може бързо да промени обстановката, в която живеят децата. Карантинните мерки, като затваряне на училища и ограничаване на движението нарушават ежедневието на децата и социалната подкрепа, като същевременно добавят нови стресови фактори за родителите и детегледачите, които може да се наложи да търсят нови варианти за гледане на децата или да се откажат от работата си. Обществената стигма и дискриминация свързани с Ковид-19 може да направи децата по-уязвими на насилие и психосоциален дистрес. Мерките за контрол над болестта, които не вземат под внимание полово специфичните нужди и уязвимостта на жените и момичетата също могат да увеличат рисковете и да доведат до негативни механизми за справяне. Децата и семействата, които вече са уязвими поради социално-икономическо изключване или онези, които живеят в места претъпкани с хора, са особено застрашени.

1.1. Социално-икономическо въздействие на Ковид-19

Разрушаване на социалния капитал; смущения в или ограничен достъп до основни услуги

Разрушаване на доверие; съперничество за ограничени ресурси; ограничен достъп до услугите за подкрепа в общността, образование и места за игра

Разделяне на семейства, намален достъп до социални помощи, тревожност при хората, които се грижат за деца, повишен риск от насилие/домашно насилие

Стигма спрямо някои етнически групи

Прекъсване на средствата за прехрана; нарушаване на семейните връзки и подкрепа; страх от болестта

Повишен риск от злоупотреба, negliжиране, насилие, експлоатация на деца, психологически дистрес и отрицателно въздействие върху развитието

1.2. Рискове свързани със закрила на детето /РСЗД/

Някои от посочените по-долу РСЗД се наблюдават при настоящата пандемия от Ковид-19, а някои са рискове, наблюдавани при предишни огнища на заразни болести.

Рискове по време на Ковид-19 и свързаните с вируса мерки за контрол	Причини за рисковете
Риск свързан със закрила на детето: физическо и емоционално малтретиране	
<ul style="list-style-type: none"> • Намален надзор и negliжиране на децата • Нарастване на злоупотребата с деца и домашното/междоличностно насилие • Отравяния и други опасности и рискове от нараняване при децата • Натиск върху или липса на достъп до услугите за закрила на детето 	<ul style="list-style-type: none"> • Затваряне на детски градини/училища; изискване към детегледачите за продължителна работа; заболяване, карантина /изолация на детегледачи • Увеличен психосоциален дистрес сред детегледачите и членовете на общността • Наличие на и неправилна употреба/злоупотреба с дезинфектанти и алкохол • Нарастване на пречките за докладване на инциденти
Риск свързан със закрила на детето: насилие, основано на полова принадлежност	
<ul style="list-style-type: none"> • Повишен риск от сексуална експлоатация на деца, сексуална експлоатация с цел търговия и принудителни ранни бракове • Натиск върху или липса на достъп до услугите за закрила на детето/ защита от насилие основано на пол 	<ul style="list-style-type: none"> • Намалена защита над децата от страна на семейството • Намалени приходи в домакинството и/или разчитане на външни лица да транспортират стоки и предоставят услуги на общността • Задължения в домакинството наложени на момичетата заради пола им, като да се грижат за членове на семейството или да вършат домакинската работа • Нарастване на пречките за това да се съобщава за инциденти и да се търси медицинско лечение или друга подкрепа
Риск свързан със закрила на детето: психично здраве и психосоциален дистрес	
<ul style="list-style-type: none"> • Състояние на дистрес поради смърт, заболяване или раздяла с любим човек или страх от болест • Влошаване на вече съществуващи психични заболявания • Натиск върху или липса на достъп до услугите за психично здраве и психосоциална подкрепа 	<ul style="list-style-type: none"> • Повишени нива на стрес поради изолацията, а при психичните заболявания може да нямат достъп до обичайните източници на подкрепа или лечение • Карантинните мерки могат да създадат страх и паника в общността, особено при децата, ако те не разбират какво се случва

Рискове по време на Ковид-19 и свързаните с вируса мерки за контрол	Причини за рисковете
Риск свързан със закрила на детето: детски труд	
<ul style="list-style-type: none"> Засилено ангажиране на деца в опасен или принудителен труд 	<ul style="list-style-type: none"> Загуба или намаляване на приходите в домакинството Възможност или очакване децата да работят поради затварянето на училищата
Риск свързан със закрила на детето: непридружени и разделени деца	
<ul style="list-style-type: none"> Да бъдат разделени със семейството Риска да се превърнат в непридружени деца или да станат дете-глава на семейството Да бъдат настанени в институция 	<ul style="list-style-type: none"> Загуба на родители или полагащите грижи поради смърт Изолиране/карантина на полагащия грижи отделно от детето/децата Деца изпратени от родителите при други членове на семейството в райони незасегнати от вируса
Риск свързан със закрила на детето: социално изключване	
<ul style="list-style-type: none"> Социално стигматизиране на заразени индивиди или групи, за които се подозира, че са заразени Повишен риск/ограничена подкрепа за деца, които живеят или работят на улицата и други деца в риск Повишен риск/ограничена подкрепа за деца нарушили закона, включително такива, които са задържани 	<ul style="list-style-type: none"> Социална и расова дискриминация на индивиди или групи, за които се подозира, че са заразени Прекомерно влияние върху маргинализирани групи и такива в по-неравностойно положение Затваряне/недостъпност до основни услуги за уязвими деца и/или семейства Нарушаване на процеса на регистриране на ражданията поради карантината

2. Мерки за закрила на детето

Ключовите приоритети по време на мерките за Ковид-19 са застъпничество пред правителствата, сътрудничество с други сектори и създаване на специфични програми за ЗД.

2.1. Сътрудничество между секторите и правителствата

Както се подчертава в „Минималните стандарти за ЗД“, „превенцията на и мерките при [епидемии от заразни болести](#) изискват тясно сътрудничество между няколко сектора.“ Участието на много сектори (а) гарантира, че нуждите на децата и тези, които се грижат за тях ще бъдат удовлетворени цялостно и (б) води до по-добри крайни резултати за децата. Работещите по ЗД трябва също да помислят за сътрудничество с религиозни и традиционни лидери.

Приоритетите в мултисекторното сътрудничество трябва да бъдат:

- Стандартни процедури за документиране и сигнализиране на случаите на деца, които може да се нуждаят от проследяване;

- Ясни протоколи за предотвратяване/редуциране на разделянето на семейства и други форми на РСЗД;
- Намаляване на стигмата и социалното изключване, които може да се проявят в резултат от болестта;

При работата си с правителството ангажираните със ЗД трябва да защитават гарантирането на това, че прилаганите мерки за Ковид-19 са в съответствие с международните стандарти, препоръките на СЗО и са пропорционални, недискриминационни и са основани на човешките права. По-долу са изложени приоритетните действия за съвместна работа между различните сектори, както и с правителството относно мерки съобразени със ЗД.

Здраве: „Минимални стандарти за ЗД“ Стандарт 24 (CPMS Standard 24)

- Застъпничество уязвимите деца и техните семейства да имат безплатен достъп до здравната система (ако това не е универсално).
- Сътрудничество, за да се включи необходимостта от закрила в оценката на здравния сектор и инструментите за мониторинг.
- Разработване на общи стандартни процедури за документиране и насочването на случаи на деца между ЗД и здравните услуги, за да се гарантира, че децата ще получат безопасна, подходяща, грижа в семейна среда, ако бъдат разделени от семейството си.
- Застъпничество за ясни и достъпни за децата процедури по прием и изписване, за да се подпомогне единството на семейството и да се намали риска от разделяне.
- Улесняване на безопасна и редовна комуникация между децата и родителите/ хората, които се грижат за тях, които са временно разделени.
- Сътрудничество, за да се гарантира, че здравните заведения/достъпа до здравеопазване са подходящи за деца, включително насоки към медицинския персонал да общува с децата по подходящ начин и специални мерки за подпомагане психосоциалното благополучие на децата, докато се лекуват и са в карантина.
- Подкрепа за обучение на здравни работници по закрила на децата (особено, в случаите, когато децата са разделени от своите семейства или хората, които се грижат за тях).
- Създаване на безопасни и приемливи за децата механизми за подаване на сигнали и обратна връзка в здравните заведения.
- Повишаване капацитета за клинично управление на случаи на изнасилване и гарантиране, че има минималния набор от консумативи в ключови здравни заведения, за да се реагира адекватно при сексуално насилие.
- Сътрудничество в грижата за психичното здраве и психосоциалната подкрепа и информиране на засегнати от Ковид-19 деца и полагащите за тях грижи.
- Включване на мерки за ЗД по време на епидемия от Ковид-19 в плановете за действие по време на извънредно положение
- Осигуряване на изработка и разпространение на информационни, образователни и комуникационни материали, вкл. информация за налични услуги, които да са с малко текст и подходящи за деца.

Хигиена: „Минимални стандарти за ЗД“ Стандарт 26 (CPMS Standard 26)

- Сътрудничество, за да се гарантира, че здравните заведения, училища, детски градини, центрове за алтернативна грижа и други места посещавани от деца са оборудвани с подходящи за децата места за миене на ръце.
- Сътрудничество, за да се осигурят безопасни и достъпни за децата дейности за насърчаване на хигиената по време на епидемии, в т.ч. изработване на плакати и инфографики насочени към деца, родители/ детегледачи и учители.
- Сътрудничество в одити по безопасност за оценка и справяне с всякакви нужди в санитарно-хигиенните възли.

Хранене: „Минимални стандарти за ЗД“ Стандарт 25 (CPMS Standard 25)

- Да се гарантира, че децата и семействата в карантина, самоизолация или здравни заведения имат достъп до помощ за адекватно хранене.
- Сътрудничество в извършването на одити по безопасност, за установяване и справяне с всякакви нужди на центровете за хранене свързани с безопасността.

Образование: „Минимални стандарти за ЗД“ Стандарт 23 (CPMS Standard 23; INEE List of Resources)

- Да се ограничи въздействието от затварянето на училищата като се приложат подходящи за децата методи за дистанционно обучение, като телевизия, радио или онлайн уроци.
- Застъпничество пред правителството и частните работодатели за гъвкаво работно време на родителите и отглеждащите деца, които са загубили достъпа до детски градини, за да им дадат възможност да продължат да се грижат и обучават децата си.
- Работа с училищата, за да се гарантира, че призивите за предпазване и безопасност са отправени към родителите и децата, по начин, който да ограничи паниката и тревожността, да ги успокои и насърчи да се придържат към здравните предписания.
- Обучаване на учителите и персонала в училищата за признаците на дистрес, за да им се помогне да ги откриват и да сигнализират за деца, които може да имат специфични нужди от закрила.
- Да се гарантира, че учителите и доброволците имат необходимите знания и умения свързани с намаляване на риска от насилие основано на пол, предотвратяване на сексуална експлоатация и злоупотреба, закрила на детето и безопасно подаване на сигнали.
- Подкрепа за разработване и въвеждане на подходящи за деца механизми за подаване на сигнали и обратна връзка в училища и други учебни заведения.
- Разработване, разпространение или излагане в училищата на материали свързани със ЗД и с наличните услуги, включително управление на случаи, откриване на семейства и реинтеграция.
- Работа с всички институции ангажирани с образованието, за да се гарантира справяне със стигми и социално изключване в училищата.

2.2. Специфични програми свързани със ЗД

С какви дейности трябва да се допълнят съществуващите в „Минималните стандарти за ЗД при хуманитарна дейност“, и „Насоки: ЗД по време на епидемии от заразни болести“, за да се предпазят децата по време на пандемията от Ковид-19? Освен намаляване на рисковете ние трябва да се опрем на силните страни и положителните механизми за справяне на общностите, семействата, детегледачите и децата.

Приоритетни дейности по закрила на детето	
План за готовност	Мерки
Стратегия по ЗД: Индивидуални и групови дейности за благосъстоянието на децата (CPMS Standards 10 & 15)	
<ul style="list-style-type: none"> • В консултация с другите, открийте алтернативна психиатрична и психосоциална подкрепа и образователни занимания за деца	<ul style="list-style-type: none"> • Обучете персонала на здравните, образователни, детски услуги за рисковете свързани с Ковид-19 • Открийте стратегии за предоставяне на психосоциална подкрепа за деца, особено на тези в карантина

Приоритетни дейности по закрила на детето	
План за готовност	Мерки
<ul style="list-style-type: none"> • Консултирайте се с деца и младежи, включително момичета, при изготвяне на интервенциите 	<ul style="list-style-type: none"> • Осъществете дистанционно, съобразено с възрастта и пола повишаване на осведомеността • Адаптирайте съществуващите канали за подаване на сигнали
Стратегия по ЗД: Подобряване на средата в семействата и услугите за грижа (CPMS Standard 16)	
<ul style="list-style-type: none"> • Работа с деца, детегледачи и други заинтересовани страни, за да се разберат културните вярвания и практики, които могат да предпазят или изложат на риск децата по време на епидемия • Откриване на възможности за повишаване на информираността, като се акцентира върху важността от отговорни взаимоотношение между родител и дете • Разработване на междуведомствен план в сътрудничество със съответните органи, за да се подобри грижата за уязвимите деца 	<ul style="list-style-type: none"> • Осигуряване на целева подкрепа за центровете за временна грижа и семейства, включително такива, в които глава на семейството е дете и приемните семейства, за да се подпомогнат емоционално децата и да се ангажират в подходяща грижа за себе си • Предоставяне на финансова и материална помощ (пари в брой или нехранителни продукти) на семейства, чиито източници на приход са били засегнати • Насърчаване и създаване на безопасни възможности да се подкрепи обичайния контакт между децата и членовете на семействата, които са физически разделени • Работа с представители на други сектори, включително правителства, за въвеждане на мерки, за се предотврати разделянето на дете от семейството
Стратегия по ЗД: Подходи на ниво общност (CPMS Standard 17)	
<ul style="list-style-type: none"> • Да се установи каква роля могат да играят общностите за повишаване на осведомеността и предпазване на децата и семействата • Работа с общностите, за да се определят стратегии за превенция и защита на уязвими групи (напр. бежанци, деца в алтернативна грижа, групи в риск от стигматизиране и социално изключване) 	<ul style="list-style-type: none"> • Работа с членове на общността, за да се изработят подходящи за деца послания за Ковид-19, свързани с рисковете и каналите за подаване на сигнали • Идентифициране на гъвкави стратегии за дистанционна комуникация с общностите • Заедно с общностите да се извършват дейности, които да сложат край на стигматизирането, да се популяризират безопасни механизми за справяне и да се подкрепи засегнатото население • При необходимост, работа с традиционни и религиозни лидери за адаптиране на традиционни практики (напр. начини за поздравяване, погребения и оплаквателни церемонии, и т.н.)

Приоритетни дейности по закрила на детето	
План за готовност	Мерки
Стратегия по ЗД: Управление на случаи (CPMS Standard 18)	
<ul style="list-style-type: none"> • Предоставяне на обучение и подкрепа за работещите по случаи и в съществуващите горещи телефони за деца относно Ковид-19, вкл. основни факти и митове и влиянието им върху случаи на закрила и подкрепящите услуги • Работа със здравните власти за разработване на стратегии за включване на маргинализирани и трудни за обхващане деца • Посочване на мерки за намаляване на риска за работещите по случаи и алтернативни методи за проследяване, ако посещенията по домовете са невъзможни • Улесняване на подаването на сигнали за други специализирани услуги в т.ч. тези за насилие основано на пол 	<ul style="list-style-type: none"> • Редактиране или разработване на стандартни работни процедури със здравния и други сектори, за да се осигури безопасно идентифициране и сигнализиране на деца в риск • Създаване на механизми, които да гарантират, че общностите, с ограничения за придвижване имат непрекъснат достъп до подходяща, цялостна грижа за деца, жертви на насилие • Да се установят децата, чийто статут ги прави по-уязвими (напр. деца извън семейна грижа; деца бежанци, вътрешно разселени, мигранти или без гражданство; деца, които живеят и/или работят на улицата; деца с увреждания; и т.н.)
Стратегия по ЗД: Алтернативна грижа (CPMS Standard 19)	
<ul style="list-style-type: none"> • Да се идентифицират, обучат и подпомогнат местните здравни власти по превенция на разделянето на семейства и откриване и сигнализиране на деца, които са непридружени и разделени • Да се идентифицират и обучат лица в общностите, подходящи да се грижат за непридружени и разделени деца в случай на епидемия от Ковид-19 • Да се създаде компетентност на системите да предотвратяват разделяне, да се ангажират с откриване и събиране на семейството, и да се осигури семеен тип алтернативна грижа за непридружените и разделени деца 	<ul style="list-style-type: none"> • Настаняване в безопасна, алтернативна грижа от семеен тип (за предпочитане при роднини) • Да се гарантира, че децата, които са разделени с хората, които се грижат за тях, редовно имат възможност да общуват с тях • Да се избягва разпространяване на информация, която може неволно да насърчи семействата да negliжират или изоставят децата си • Работа със съответните власти, за въвеждане на система за регистриране, така че да се предотврати дългосрочното разделяне и да се улесни събирането на семействата

3. Източници

Сфера на отговорност – ЗД Сборник с информация по ЗД във връзка с Ковид-19	Child protection resources - Сборник с източници за ЗД свързани с действията при Ковид-19
Ключови послания и действия свързани с превенция и контрол на Ковид-19 в училищата	Operational guidance - Насоки за предпазване на децата и училищата от Ковид-19
Междуинституционална мрежа за образование в извънредни ситуации (INEE) Справка за новия коронавирус (Ковид-19)	Collection – Сборник за Ковид-19 и обучение в спешни случаи
Междуведомствен постоянен комитет на ООН (IASC) Информация за аспектите на Ковид-19 свързани с психичното здраве и психосоциалната подкрепа	Briefing note - Резюме за аспектите на епидемията от новия коронавирус свързани с психичното здраве и психосоциална подкрепа